

Liquer restrictam esse in hoc voluntatem, ac libertatem decedentium, adeo etiam testando, non possint huic malo occurrere; Illudque aliquando non est in sola quota per ius commune statuta, puta in triente, quando liberi non sunt ultra quatuor, vel in feminis, quando sunt ultra quatuor, sed etiam in roto, ut contingit in illis successionebus necessariis, que aliquibus personis debite sunt, adeo decedentes non possint carum ordinem alterare, aut onus, & vinculum adiungere, ut experiri contingat in dote materna, que in pluribus locis, ex eorum legibus, & statutis, vel consuetudinibus, debita est filii superfluitatis, unde matres decedentes nequeunt aliter testari, vel contingit in iis bonis, que in parentem binubus obvenient ex substantia conjugis praeiuncte, vel ex successione alicuius ex liberis primi matrimonii, & que contingit in successione feudi, vel emphyteus pasti, & providentie, aut in successione fiduciaria, cum similibus; quoniam docentes testando non possunt illius ordinem alterare, & per consequens ubi feminas, aliquae personae per statutum excludit ex cestante statutaria dispositione; aequaliter, vel in maiorem concursum habeant cum masculis, aliquae a statuto vocatis, & praedictis, ista cautela inanis, ac nullius operationis remaneat, unde propter opportunity fuit ita prouidere, ut scilicet ea; que in intestatis successionebus dicta sunt, in testamentariis quoque procedant, tanquam in casu minus dubitabilibus, quoniam si in casu successionis ab intestato, hujusmodi statutorum operatio provenit, juxta veriorem sententiam, a presumpta, vel subintellecta, & suppleta decedentium voluntate, cui decendens est, multo magis, & cum minori dubitanti ratione deferri debet, quando habetur eorumdem decedentium expressa, & speciali s voluntates per eos declarata.

Magis vero, nemedi opportuna, sed necessaria fuit dispositio in praesenti §. contenta, ad occurrentum cuidam Pragmaticorum credituris recenter in alias citata Constitutione, & rationis observar. §. 8. Cum enim recepta sit, & recte quidem, ac rationabiliter, propositio, per nostram Constitutionem in praesenti §. expresse canonizata, ut hujusmodi statutarie exclusiones feminarum, & cognitorum, favore masculorum agnatione, cesserent ex contraria voluntate decedentis que in testamento, vel in alia dispositione declarata sit, quoniam cum incepit ea successio; idque nostra aetate justa declaratum fuit in successione Ducatus Andriae fieri posse cum pupillari substitutione; Cum enim juvenis Dux Andriae decedens reliquerit filium in factis, foro, & patrum, prudenter quidem dispositio, ut filio in pupillari aetate decedente, patruis, non autem foro succedente debet; Unde dubitatum fuit, an intraret beneficium Pragmatica, ex eo, quod non de ipsis disponentis, sed alterius feudali successione ageretur; Contrarium autem justum cum subsequento effectu decimū tuit, vel quia substitutio pupillaris continebat dictum testamentum pupilli, quod eius vice, & nomine faciat pater, quasi quod ita ipse pupillus disposerit, que tamen ratio periculosa videbatur, dum ultra tertium gradum civilem in eo Regno non datur feudorum successio, atque gratia extensiva ad quartum gradum intelligitur de illis gradus aequalis, vel inferioris, non autem de illis lineae superioris. Vel, & probabilius, quoniam decedentes in pupillari aetate lex habet, & fingit pro non extantibus, idque habetur, ac si pater ita disponendo decederet sine illis filiis, qui in pupillari aetate decedunt.

Ex ista autem propositione, vera quidem, rationabili, & recepta, ut statutum cessebeat in casu testamento, resultavit insinuata incepit, cui opus fuit occurrire; quoniam cum decedentes cum testamento, atque se conformarent, re volentes cum statuto, excludinge feminas, aliquae decedentes, vel auctentates a statuto exclusos, de jure autem communis necessarii instituendos, non sumptra; timentes vero ne eorum præteritio nolitatem testamenti, vel aliud præjudicium eorum dispositioni cauare valerat, ad maiorem firmitatem, & cautelem, & quando ex confilio alicuius parum experti juris professoris curant, & solliciti sunt filias feminas, aliquae personas exclusas, in testamento, etiam cum honorabilis titulo institutionis vocare, & honorare in aliqua modica re, vel summa, & quandoque etiam ex motivo benevolentia, & naturalis amoris, cum expressione, ut id relatum censeatur pro omni, & toto eo, quod pro omni, & quocunque ejus jure, & portione, etiam legitimè pretendere, & conque posse, adeo ut debet de hoc esse contenta, exinde inferri solet ad agnitionem in suas illarum personarum, que per statutum earum exclusum extrahere effectus essent, ut propter ea competat jus perendi supplementum legitime, quodque in reliquis cessebeat statutaria dispositio cum reverberatione ad ius commune, ex contraria voluntate illius, de cuius agitur successione c. Id autem apartem redacto incipit, & irrationabilitatem contra omnes scripti, & naturalis juris regulas, ut quod favore introducimus, & ordinatum est in odium retrorsum; quodque effectus diversus esse debeat a causa; vel quod voluntas trahatur ad oppositionem ejus, quod voluntas suae; quodque ordinatum ad edificandum, & ad maiorem firmitatem, delerviant ad defractum §. ut omnes restrictiones, que in intestatis successionebus sublate sunt, in his quoque testamentariis sublate censeantur.

Tentant ad maiorem firmitatem, ad maiorem obseruantiam

statutarie dispositionis, quam eatenus cessare facit testatoria dispositio, quatenus ista illam destruit, eique contraria sit, non autem ubi conformis esse dignoscitur, ut locis citatis advertitur.

Teftata, siquidem, dispositions latius patere solet favore agnationis, magisque ampliare flatuta de intestatis successionebus disponencia, ut ex gr. dignoscitur in statutis Urbis, quoniam decedente patre ab intestato, ex statuto 14. succedunt quidem liberi masculi, exclusis feminis, sed si isti tantum superfluit, eas non excludent decedentes fratres, vel alii transversales agnati; & tamen si decedens, qui solidum filias feminas habeat testetur, eas excludere potest, etiam ab illo supplemento legitime, quod superfluit ultra dotem de paragio, ut bona relinquat agnatis collateralius ex statuto 14.

Non defertur tamen in hoc incepta, magnas retexendo quæstiones, cum decisionum quoque varietate, ut sub agnatorum nomine venirent etiam filia feminis, quæ decedens testando gratificari velit, ut ob ita, alias ex hoc statuto excludere valeat, quod tamen falsum est, idque ultimo loco tanquam verius agnitus.

Prout etiam in successione feudorum Regni Neapolitanii juris Francorum, que cum ordine primogenitura defertur, ob feminarum capacitatem, & habilitatem, illud quidem exorbitans, nimirum asperum, & irrationabile receptu est, quod si ex primogenito prædilectio superfluit feminam feudatarii morientis neptis, ista excludat patruos, qui masculi, sunt morientis primi gradus filii, ut in sua fide sub tit. de feud. disc. 13. unde propter merito id registratum est in sapientia citato Confit. legi, & rationis ob. 205. Huic autem absurdio confundere potest testamentaria dispositio, ex beneficio pragm. final. de feud. per quam feudatariorum morientium facultas tribuitur excludendi feminam, cujus proxima sit successio, ad favorem illius agnati masculi, qui dicta feminam non extante, effet proxime successoris; idque nostra aetate justa declaratum fuit in successione Ducatus Andriae fieri posse cum pupillari substitutione; Cum enim juvenis Dux Andriae decedens reliquerit filium in factis, foro, & patrum, prudenter quidem dispositio, ut filio in pupillari aetate decedente, patruis, non autem foro succedente debet; Unde dubitatum fuit, an intraret beneficium Pragmatica, ex eo, quod non de ipsis disponentis, sed alterius feudali successione ageretur; Contrarium autem justum cum subsequento effectu decimū tuit, vel quia substitutio pupillaris continebat dictum testamentum pupilli, quod eius vice, & nomine faciat pater, quasi quod ita ipse pupillus disposerit, que tamen ratio periculosa videbatur, dum ultra tertium gradum civilem in eo Regno non datur feudorum successio, atque gratia extensiva ad quartum gradum intelligitur de illis gradus aequalis, vel inferioris, non autem de illis lineae superioris. Vel, & probabilius, quoniam decedentes in pupillari aetate lex habet, & fingit pro non extantibus, idque habetur, ac si pater ita disponendo decederet sine illis filiis, qui in pupillari aetate decedunt.

Habemus quoque idem in successione fiduciaria, 14. in qua testamentaria dispositio gravati decedentis latius patet, quam intestata, quoniam si gravatus refertur uni, vel pluribus de familia, vel de certo genere, intestatus, & absque alia dispositione decedit, succedunt omnes proximiores illius generis, juxta ordinem intestatae successionei, & tamen testando gratificari aliquando potest inter eos, aliquos praeligiendo, alios vero negligendo.

Quod etiam in parente binubo habemus, prohibito 15. disponendo extra liberos primi matrimonii de bonis locutione titulo in eum obveniens & substantia, & bonis primi conjugis, idque ubi non disponat, omnes primi matrimonii liberi superfluit in illis bonis succedunt juxta ordinem juris, & tamen inter eos inaequaliter disponere potest, cum pluribus similibus in idem tendentibus; Ex quibus patet quod latius, & favorabilior videtur causa testamenti, quam intestati, ergo prorsus errorum, & irrationaliter est, ut statutaria dispositio, agnationis favore prodata, latius patere debet, quam testamentaria, quoties ista cumdem respicit finem, ipsique statuto est conformis, cum solidum recepimus à statuto, ejusque cœfatio intret, quando constat de decedentis contraria, vel diversa voluntate; Et per consequens rationabilis; neque fundata est nostra Constitutionis dispositio in praesenti §. ut omnes restrictiones, que in intestatis successionebus sublate sunt, in his quoque testamentariis sublate censeantur.

In statutis item quæ de testamentis disponunt, adhuc exemplarum, aut verius superstitiones, & frigiditates dignoscunt, cum distinctionibus, an intra vel extra territorium, & similibus, ut ex gr. haberur in illis flatutis, que prohibent mulieribus, vel alii testari absque certis majoribus solemnitatibus, vel fine aliquorum contentu, quoniam ultra difficultatem super eorum validitatem, quæ quod statutum non possit, ut ultima voluntates ab alieno pendent arbitrio, seu non possit libera testandi facultas admissa, super quo adeo magna dignoscitur inter Doctores scissura, & in ipsius Tribunali variatio cum non modica quidem risus provocatio, adhuc dubitari solet, an condito testamento in Ecclesia, vel in loco alias exemptione à jurisdictione, & potestate statutuum, obflare debet, necne statuti dispositio, ex deductis in sua fide sub tit. de testam. disc. 29. & seqq. cum similibus, que in hoc proposito considerari possunt.

a Ex deductis sub tit. de disc. 102. cum plurib. seqq. & disc. 26. de successione & alibi.
b Ad testum in l. feminis, & in l. bac additum C. de secund. mupt. ex illi, que habent disc. 24. de successione & alibi. c Ex deductis disc. 3. n. 16. & seqq. ad fin. de legit. & disc. 26. de successione & alibi.
d U. in disc. 26. & 283. p. 9. rec. & agitur disc. 40. de successione. e Ex deductis in sua fide sub tit. de fideicom. disc. 55. cum sequent.

TEXTUS CONSTITUTIONIS.

Non intendimus autem per presentem Constitutionem, atque in ea dispositio, in aliquo derogare, & præjudicari Constitutionibus Apostolicis recollectis memorie Nostrorum Prædecessorum Sixti Papæ V. Clementis Papæ VIII. Pauli Papæ V. Urbani Papæ VIII. Innocentii Papæ X. & Alexandri Papæ VII. & aliorum, siue adiuncti, super inhabitatione forensium dicto nostro, & Apostolicæ Sedis dominio in temporalibus non subjectorum, qui statutis temporibus ad habitandum non veniant, & non obseruent ea, que in eisdem Constitutionibus disponuntur, ac demandantur, sed illæ salvæ, integrae, & in suo robore, ac firmitate permaneant.

ARGUMENTUM.

De Constitutionibus Apostolicis, ac etiam de statutis particularibus inhabitationibus forenes ad acquirendum, & retinendum bona iurisdictionalia, & alia stabilia; & de materia civilitatis, & quando hanc verificari dicatur.

SUMMARIUM.

1. Quod adhuc sit incerta dispositio istarum Constitutionum.
2. In Iustu Ecclesiastico ante Constitutionem Sixti V. non aderat prohibitus contra forenes.
3. De Bull. Pii V. de non infundendo.
4. De legibus feudalibus problematis alienationem feudorum, ac locum habentem in Statu Ecclesiastico, & quomodo attendantur, & n. 24.
5. De natura bonorum iurisdictionalium in Statu Ecclesiastico, & an sit feudalia, vel aliquid.
6. Explicatur allodium istarum bonorum quale sit.
7. Illa, que obtinetur cum expresso titulo feudal, quam naturam habent.
8. De renovatione petenda per novum feudi successorum.
9. Quid disponat Constitutione Sixti V. contra forenes.
10. De validitate statutorum localium problematis alienationes in forenes.
11. An hec statuta officiant clericos.
12. De exceptuacione Urbis, & ambitus decem milliarum circum circa, & locorum montium, ac censum, & dotum.
13. Quare fine superfluitate fas exceptuacio locorum montium.
14. De Constitut. Clement. VIII. qui continet.
15. De imperfectione humanorum operum.
16. Dispositio dicti & Confit. Clementis circa ultimas voluntates, de quibus loquuntur.
Card. de Luca de Statut. Success.

17. Quod asperum sit excludere forenes per ultimas voluntates.
18. Unde proveniat extensio ad omnes contractus ultra tres contentos in Bull. Sixti V.

19. Enarratur dispositio Constitutionum Pauli V. & Urbani Octavi.
20. De probabilitate bonorum in confuso.
21. De cautele precreativa iurium Cameræ in licentia datur solitis.
22. Prohibitio etiam in causam dotis.
23. De constitutionibus Innocentii Decimi, & Alexandri Septimi.
24. De dispositiōnibus, earumque materia, quod attingantur leges feudales.
25. Quod dicti Constitutiones non tollant intestatam successionem.
26. Ad quod preservativa dictarum Constitutionum in hoc adiecta sit.
27. An per istam Constitutionem in §. 17. sublata sint statuta localia contra forenes.
28. De civilitate, per quam forenes contradistinguuntur, & de variis spectibus civilitatis.
29. In qua specie civilitatis cadat dubium; necne super comprehendens sub dictis Constitutionibus.
30. De compatibili civilitate plurium locorum.
31. Distinguuntur civilitas, ad effectum istarum Constitutionum, & ad effectum statutorum localium.
32. Civilitas sit an sufficiat in statutis.
33. Certum est non sufficiat ad effectum istarum Constitutionum.
34. Quare in casu civilitatis, quoniamlibet dubiae, non solvent disputari.
35. Fiscus durus adversarius.
36. Quod licentia facile concedi soleat.
37. Licentia obiecta ad maiorem cautelam non prejudicat.
38. Ideoque exinde inferri non potest ad observantiam.
39. De errore precedentium cum propositionibus generalibus.
40. Quae regula in hoc teneri debet.
41. De distinctione inter acquisitionem civilitatis, & amissionem jam questio.
42. Aliud est repellere à querendo, aliud est privare eo, quod jam questum est.
43. De cœdē differentia inter novam acquisitionem, & privationem jam questiorum.
44. Quod dictus a loco, & mora in alio non interrumptus civilitatem.
45. De civilitate per solam accidentalem nativitatem in loco, absque alio requiro, ad quid proficit.
46. Quod non sufficiat ad satisfacendum in his Constitutionibus.
47. Quod illa mora in loco, que ad alios effectus non causat civilitatem, proficit ad istam Constitutionem.
48. Mora occidentalis etiam diuturna non inducit domicilium.
49. De differentia effectuum resultantium ex mora, & incolatu in loco.
50. Nati casualiter extra patriam, adhuc in patria originali sunt veri cives.
51. De civilitate domiciliaria quando acquiratur, ejusque effectibus.
52. De civilitate originaria remota originis, scilicet patris, vel avi.
53. De civilitate ex mero privilegio.
54. A quibus hoc privilegium concedi posse.
55. An ista concessio ad Principem secularium praeditum ecclesiasticum, & exemptum.
56. De civilitate, quæ acquirunt Feudatarii, Barones, & Senatores, ac etiam Episcopos, & Canonici cathedralis, & similes.

§. XX.

A Dhac incertum, involutumque remanere videtur, quidnam Apostolicæ Constitutiones, in praesenti §. enunciatae, continent, ac disponant, ut praesertim prædicta docuit in casu, de quo agitur disc. 16. de Regal. & dec. 536. p. 14. rec. quæ privatum votum potius continet, in eodem casu, ac etiam in casu, de quo disc. 69. de alienat. & contract. prohib. Pro aliqui tamen materie norita, ad rem nostram advertendum videtur, quod antequam dictæ

dicit Constitutiones edentur, in hoc Principatu nulla aderat lex universalis, à proprio Principe condita, qua aliquam alienandi prohibitionem in forenses, vel alios contineret, exceptis Canonibus, & Constitutionibus generaliter pro toto Orbe catholico prohibentibus alienationem bonorum ecclesiæ, & specialiter in hoc Principatu, ultra antiquas Constitutiones Symmachii, aliorumque Pontificum, de quibus præterit *sab tit. de feud. disc. 4.* illa B. Pii V. de non infendandis Civitatibus, Terris, Castris, & Locis ad Romanam Ecclesiam pertinentibus, & de qua Constitutione *codem disc. 4.* de feud. & in aliis frequenter, & que Constitutio continet prohibitionem, in Pontifice infundat, vel alienari ea, qua per Ecclesiam Romanam, & Sedem Apostolicam liberè, & pleno jure possidentur, sive ne fierent investiturarum prorogationes, aut linearum mutationes, juxta supervenientes alliorum Pontificum Constitutiones, dicta Bullæ Pianæ confirmatorias, & declarativas, vel extensivas; nullatenus vero disponit de bonis jam possitis per Barones, & Domicellos, & per privatos, etiam feudalibus, & jurisdictionibus, multo vero minus de bonis privatis indifferenter, quæ ad differentiam feudalium, ac etiam jurisdictionalium allodia vulgo dici solet.

Et quamvis aedent leges feudales, prohibentes alienationes bonorum feudalium, absque assensu domini directi, qualis præterit est constitutio Friderici Imperatoris *In cap. Imperiale de probit. feud. alienation. per Fridericum*, que alias latius patet, id eoque sola circumferri sollet, quæ suffocando prohibitions Lotharii, & aliorum; Nihilominus in meo sensu omnino verius videtur, ut hujusmodi leges in isto Principatu usi recepta non essent, dum earum via, & operatio non pendet à potestate, & jurisdictione legislatoris, sed potius a cuius, cum illis conuentus potius, quam leges vera sint in illis ditionibus quæ dicto legislatori immediate non subficiarent, ut plenaria radicis, & ab alto examinando habetur *discurs. 135. de feud. ubi curiosus poterit sibi abunde satificare.*

Idque, ultra quamplures alias rationes ponderatas, ex eo præterit probatur, quod Civitates, Oppida, Castra, & loca inhæbitata, que cum baronali imperio, & jurisdictione in hoc Principatu possidentur per Barones, & Domicellos, contradicuntos à seculari majoribus vera dignitatibus, qui Principium potius, quam Baronum figuram faciunt, juxta distinctionem, de qua supra in §. 2. & alibi, pro majori parte non possidentur cum investitura feudal, & ex titulo veri, & proprii feudi, unde propterea resubficiant legibus, servitius, & oneribus feudalibus, sed potius possidentur ex titulo alio, ad instar aliorum bonorum indifferenter, adeo nullus præfatus fidelitas juramentum, neque præfatus aliquod servitium personale, vel reale, vel aliqua adiutio investitura, ejusque renovationis obligatio, neque successio reficitur a sequentibus intra certos gradus, cum aliis oneribus, & servitutibus, quibus feuda subficiant; id eoque majori reputantur valoris, longeque magis affimantur, ut plures advertit in dicta sua fede de feud. *præterit discurs. 19. & in alius.*

Et quamvis istud non sit verum, & proprium allodium quale propriæ dicitur illud, quod præferit liberum, plenum, & absolutum dominium, adeo alter superior non recognoscatur, nisi solus Deus, cum in his locis Papa sit plenus dominus cum alto dominio, & superioritate, etiam actuali, & in exercitu, & cum libero subditorum recurso, ac etiam cum iure præveniendo, & cum regalibus, que penes Papam resident, unde propterea inesse dicitur implicita feudalitas, & implicita obligatio fidelitatis, & servitii, quando necessitas, vel opportunitas exigat, juxta celebre *confit. 1. Spade.* atque plures advertit in dicta sua fede *sab tit. de feud.* & in alias enunciato opulculo Italicis idiomatis, cui titulus est, *Il Principe pratico, cap. 47. & alibi.* Nihilominus ista est quædam feudalitas impropria, & remota, considerabilis ad præfatos, aliofam similes effectus, in reliquis autem hujusmodi bonis jurisdictionalibus non regulantur cum legisbus, & confuetudinibus feudalibus, tanquam feuda recta, & vera, sed potius tanquam feuda corrupta, & redacta ad instar allodium, & regulantur iure aliorum bonorum privatorum indifferenter.

Quinimodo licet plerique ex hujusmodi Civitatibus, Terris, Castris, & locis jurisdictionalibus quæ possidentur in hoc Principatu per Barones, & Domicellos, quamvis

comparativæ in modica quantitate, possidentur cum investitura feudalis restricta ad hæredes sanguinis, vel ad certas generationes, & cum onere servitii realis, & consensit in aliqua annua præfatione, facienda de more in Vigilia, vel in Pesto B. Petri, juxta casus de quibus *disc. 4. §. 5. de feud. & in aliis cod. tit. Nihilominus illi exceptis*, que in investitura continentur, vel ad quæ observantia obligaret in aliquo tempore Sixti V. nulla defuerit habetur lex prohibitive alienationis, neque practicatur id, quod in veris feudi dispositum est, ut moriente feudatario, aliqua pars frumentum illius anni Domino debita sit, quodcum novus feudatarius teneatur investiture renovationem petere, *ex iis que 8* habentur *cod. tit. de feud. disc. 59.* Et prout in hoc eodem Principatu practicatur in feuda majori, & Regali Regni Neapolitanii, quod a præscriptum investitura, ita expreſſis dispensont, id fervatur, etiam cum majori rigore quam leges feudales disponunt, dum ita statuunt terminum annum, & diei, in hoc autem feudo petenda est nova investitura infra sex menses; ut habetur apud Ponte, *disc. 1. ubi de restituzione in integrum concedenda adversus hanc novam investitaram, in tempore non petitam, ex capite minoris atatis, quod in aliis feudis minoribus, & baronialibus generaliter non practicatur.*

Prima itaque lex, que deluper habetur, est Constitutio III. Sixti V. Pontificatus initio condita, quo plures contineat partes. Primum enim in §. I. & II. narrat statuta in pluribus Civitatibus, & Locis Ecclesiastici Status existentia, per quæ, ad conservandum bona in civibus, & incolis, prohibetur alienatio bonorum stabiliū in forensibus, vel quod isti majori graventur onere, juxta recentiores *disc. 75. de Regal. disc. 39. & 69. de alien. & contradi. prohib. & alibi plures*, itaſta statuta commanding tamquam utilia, & favorabilia, illa approbat, atque Apostolica autoritate servari mandat; unde propterea in hoc Principatu ceſſat illa dubitatio, que per Doctores excitatur super hujusmodi flatorum validitatem, ex relatis *disc. 39. de alien. 10. & segg. & disc. 75. & 83. de regal.* Ideo mirandum est quomodo Gratianus Doctor Romanus, qui posuit illam Constitutionem scripsit in *discip. 245. super hoc dubio adeo infinitat, nisi collectorem potius, quam Doctorem, ex proprio sensu, & discursu loquente, illum dicamus, ut revera dicitur meretur, dum dictum Constitutionis non solum expressè mandat haec statuta observari ex auctoritate Apostolica, unde propterea intrant ea, quæ superius in §. XI. ob ista verba infinita sunt, sed etiam illa declarantur utilia, & favorabilia; id eoque ita ceſſant omnia argumenta in contrarium, fundata in eorum exhortantia, & odibilitate.*

Quinimodo, quidquid sit in aliis ditionibus, & Principiis juramentum, neque præfatus aliquod servitium personale, vel reale, vel aliqua adiutio investitura, ejusque renovationis obligatio, neque successio reficitur a sequentibus intra certos gradus, cum aliis oneribus, & servitutibus, quibus feuda subficiant; id eoque majori reputantur valoris, longeque magis affimantur, ut plures advertit in dicta sua fede de feud. *præterit discurs. 19. & in alius.*

Deinde in §. III. prohibetur, ut tam Civitates, Castra, & Loca jurisdictionalia, quam etiam alia bona stabiliū non possint forensibus vendi, aut permutteri, seu in feudum, emphyteum, livellum, vel pignus, aut locationem concedi ultra triennium. In sequenti autem §. IV. prohibetur Civitates, Oppida, & Castra, magis vero Fortalitiae generaliter, etiam subditos vendi, permutteri, vel donari. Etsi cives, vel incolae à Statu discedant non reverari, teneantur infra biennium dicta bona aliis vendere, vel permuttere; ut in §. V. Atque in §. VI. disponitur ut præter dictos tres contractus prohibitos venditionis, permutterios, & donationis, liceat de bonis suis disponere in sequentibus, vel ab intestato venientibus relinquere dummodo forensibus infra triennium veniant ad habitandum in Statu Ecclesiastico.

Demum in §. VII. declaratur, sub hujusmodi bonis, & respectivæ prohibitionibus non comprehendendi loca monitionis, neque census, nec mulierum dotes, ita tamen quod fuctu matrimoni, mulieris defuncta hæredes, si exteri fuerint, ad habitandum venire debeant, seu bona vendere, aut permuttere, ut supra. Et generaliter excipiuntur omnia, & quæcumque bona cujuslibet speciei, & qualitatibz existentia in Urbe, que communis patria dicitur, & in eius ambitu per spatum decem milliarum circumcircuta, ut absque personarum exceptione, omnino liberum sit commercium, ut supra in §. XVII. quoque animadversum est; ibi que affiguntur fuit aliqua pecularis ratio, cui haec provisio innixa est, declarando personas ita prohibitas omnino incapacem, ac annullando quæcumque contratus, & scripturas de ipsa faciendas, ut in sequenti §. VIII.

De Statutariis Successionibus. §. XX.

Demum in §. VII. declaratur, sub hujusmodi bonis, & respectivæ prohibitionibus non comprehendendi loca monitionis, neque census, nec mulierum dotes, ita tamen quod fuctu matrimoni, mulieris defuncta hæredes, si exteri fuerint, ad habitandum venire debeant, seu bona vendere, aut permuttere, ut supra. Et generaliter excipiuntur omnia, & quæcumque bona cujuslibet speciei, & qualitatibz existentia in Urbe, que communis patria dicitur, & in eius ambitu per spatum decem milliarum circumcircuta, ut absque personarum exceptione, omnino liberum sit commercium, ut supra in §. XVII. quoque animadversum est; ibi que affiguntur fuit aliqua pecularis ratio, cui haec provisio innixa est, declarando personas ita prohibitas omnino incapaces, ac annullando quæcumque contratus, & scripturas de ipsa faciendas, ut in sequenti §. VIII.

Neque superficialiter meretur excepitio locorum monitionis, que receptum est circumscribi loco Urbis, ex insinuatis supra §. VIII. unde propterera sufficeret debuisse sola exceptuatio ejusdem Urbis, quoniam de tempore, quo prodit ista Constitutione, & altera Clem. VIII. que idem repetit, adhuc idem in questione, dum id determinatum fuit in Viterbiæ coram Royas ab anno 1640. circiter, ut patet ex decisionibus, & auctoritatibus relatibus in *discurs. 9. 11. 4. ubi allegatur Rovitius, & alii loquentes de successione.*

Supervenit postmodum Constitutione LXXVIII. Clem. VIII. qui in animo habuit, ut exprestè se declarat, & propositur, prefatam Sixti Constitutionem apertius declarare, omnemque ambages, & dubitandi occasiones tollere, atque revera Constitutione non videtur obscuræ; adhuc tamen tota hujus materia dubietas, & involuto ab ista pender Constitutione, ut præsternit docuit praxis in iam infinita controversia, per concordiam postmodum omnium super puncto, an fiduciommissum ordinari potuerit in Castro Nemi, aliisque bonis ultra quatuor milliaria ab Urbe, ad favorem exterorum, abhinc præcedente licentia Apostolica, tota quoque erat super intelligentiam istius Clementinae Constitutionis, cui ferribentes hinc inde varijs, immo oportos tribuebant intellectus, dum Camerale illam un modo interpretabantur, defensiones ergo illos agnatos, aliosque conjunctos, vel benevolos, erga quos ratio naturæ, vel convenientie ita exigeret, quodque disponi potius deberet erga feminas, vel cognatos, aut extraneos, ex eo, quod illi habitent extra Statum, venire tamen possint, ac verisimiliter venturi essent, dum, ut in §. XVII. advertitur, etiam ipsa ratio politica, & boni regimini exigit ita allicere exterios ad habitandum, propriumque Principatum magis populatum reddere; Unde propterea quamvis per ora forenum voluntate soleat, quod haec generalis ampliatio ad omnes contractus, ultra tres in Sextina prohibitos, proveniat ab ita Constitutione Clementis Octavi. Nihilominus, attente considerata ista Constitutione, id non continet, sed bene in suis casibus respectivè id continetur in Constitutionibus Successorum Pontificum Pauli V. Urbani VIII. Innocentii X. & Alexandri VII. Illa siquidem Pauli V. 24. Decembri 1617. in *Bullario tom. 4. confit. 10.* generaliter in §. IV. approbando, & confirmingo dictas Constitutiones Sixti, & Clementis, deinde in §. V. le restrinxit ad Civitates, Oppida, Castra, & Loca jurisdictionalia, magis vero ad Fortalitiae, que prohibent alienari, etiam in subditos, sub cunctumque contractus nomine; Itaque Constitutione reverè continet dictam extensionem ad quæcumque contratus, & quæcumque species alienationis, nullum autem verbum continet de dispositionibus per ultimam voluntatem. Et quod in jurisdictionibus Paulus fecerit extensionem ad omnes contractus, declarat Constitutione Urbani Octavi edita anno 1627. in ordine 65, in §. 3. per quam approbat, & innovatis præfatis Constitutionibus Sixti, Clementis, & Pauli, disponitibus de Civitatibus, Oppidis, Castris, & Loco jurisdictionalibus, in §. V. & VI. fit extenso etiam ad Castra diruta, vel tenuitas, quibus aliqua jurisdictione annexa sit, & comparat. prohibendo etiam impositiones censuum, ac similiter ad casalia, & tenutas, etiam sine jurisdictione, que sint in confinio, quamvis ab uno latere tantum, aliarum Civitatum, Oppidorum, Castrorum, & locorum jurisdictionalium. Et rationabiliter quidem, quoniam, ut praxis quandoque docuit, & forsitan in dies docet, quando Civitates, Oppida, vel Castra, etiam eorum Domini acquirunt dominium hujusmodi casalium, vel tenentur, illa confundunt cum

5. de qua, ut quod sit in dicto casu personarum potest, non possint ad habitandum, aut verisimiliter non possint ventura, seu veniendo non essent permanentes, refractam esse; nullatenus autem agere de personis privatis, quarum respectu, tanquam in casu omisso, remaneret constitutio Sextina in suo esse, nisi alia supervenientes Constitutiones.

His addebat, quod secluso dicto casu personarum potest, nimirum durum, & asperum, ac verisimiliter a mente adeo docti, & pii Pontificis alienum videtur, ut subdit, ita redditii essent intellabilis ergo illos agnatos, aliosque conjunctos, vel benevolos, erga quos ratio naturæ, vel convenientie ita exigeret, quodque disponi potius deberet erga feminas, vel cognatos, aut extraneos, ex eo, quod illi habitent extra Statum, venire tamen possint, ac verisimiliter venturi essent, dum, ut in §. XVII. advertitur, etiam ipsa ratio politica, & boni regimini exigit ita allicere exterios ad habitandum, propriumque Principatum magis populatum reddere; Unde propterea quamvis per ora forenum voluntate soleat, quod haec generalis ampliatio ad omnes contractus, ultra tres in Sextina prohibitos, proveniat ab ita Constitutione Clementis Octavi. Nihilominus, attente considerata ista Constitutione, id non continet, sed bene in suis casibus respectivè id continetur in Constitutionibus Successorum Pontificum Pauli V. Urbani VIII. Innocentii X. & Alexandri VII. Illa siquidem Pauli V. 24. Decembri 1617. in *Bullario tom. 4. confit. 10.* generaliter in §. IV. approbando, & confirmingo dictas Constitutiones Sixti, & Clementis, deinde in §. V. le restrinxit ad Civitates, Oppida, Castra, & Loca jurisdictionalia, magis vero ad Fortalitiae, que prohibent alienari, etiam in subditos, sub cunctumque contractus nomine; Itaque Constitutione reverè continet dictam extensionem ad quæcumque contratus, & quæcumque species alienationis, nullum autem verbum continet de dispositionibus per ultimam voluntatem. Et quod in jurisdictionibus Paulus fecerit extensionem ad omnes contractus, declarat Constitutione Urbani Octavi edita anno 1627. in ordine 65, in §. 3. per quam approbat, & innovatis præfatis Constitutionibus Sixti, Clementis, & Pauli, disponitibus de Civitatibus, Oppidis, Castris, & Loco jurisdictionalibus, in §. V. & VI. fit extenso etiam ad Castra diruta, vel tenuitas, quibus aliqua jurisdictione annexa sit, & comparat. prohibendo etiam impositiones censuum, ac similiter ad casalia, & tenutas, etiam sine jurisdictione, que sint in confinio, quamvis ab uno latere tantum, aliarum Civitatum, Oppidorum, Castrorum, & locorum jurisdictionalium. Et rationabiliter quidem, quoniam, ut praxis quandoque docuit, & forsitan in dies docet, quando Civitates, Oppida, vel Castra, etiam eorum Domini acquirunt dominium hujusmodi casalium, vel tenentur, illa confundunt cum

edrum territorij , atque progressu temporis prætendunt , quod sint de territorio proprio , cum iurisdictione ibi competente ; Unde propterea Urbanus de eodem anno 1627. aliam edit Constitutionem in *Bullato* 72. per quam concedit quandam terminum ad retractandum infra certum tempus hujusmodi alienationes , adiiciendo in ista Constitutione illam cautelam , que in hujusmodi licentiis passim apponi solet , ut intelligantur concessio pro fala validitate actus , & remotione obstatu prohibitions , ab illo aliquo Camerae praedictio de præterito , & praesenti , vel de futuro , & de qua cautela , ejusque effectibus agitur in enunciato *dis. 161.* & seqq. Et demum idem Urbanus de anno 1637. per alias eius Constitutionem 151. dictis prohibitions in *Civitatis* , *Oppidis* , *Castris* , & *Lociis* jurisdictionibus , vel *stabilibus* non jurisdictionibus , existentibus in confinio , extendit etiam ad contraria . Cum , uique ad praefens exceptuum , & licitum dotis ; scilicet in jurisdictionibus , & existentibus in confinio , etiam in subditis ; in stabilibus vero non jurisdictionibus , cum foliis forensibus , ut de hac prohibitione , etiam in causam dotis , fit mentio *dis. 20.* de *feud.* *dis. 146.* de *dot.* ac etiam *dis. 72.* de *testam.* & alibi , respondendo ad obiectum fieri solitum adversus leges prohibentes dari feuda , vel alia qualiter bona in dotem finitientia , quasi quod essent prejudiciales libertati matrimonii . Sed semper in his Constitutionibus agitur de contractibus , aliusque speciebus alienationis inter vivos , nullatenus vero de dispositionibus per ultimam voluntatem , nisi implicitè & relativè ad Constitutionem *Clementis VIII.* que , (ut dicebant iidem Informantes pro Frangipano) , refringitur ad perfonas potentes , in quibus non sit verificabilis accusatio ad habitandum , & nihilominus neque in ipsis prohibetur successio ab intellato , vel testametaria in eo , in quo efficit alia successori , cum obligatione transierendi bona in subditos , us supra .

ribus pro regulanda validitate alienationum , aliorumque actuum , qui gelli fuerint , antequam prohibitions supervenirent , vel extenderentur , agitur in *the feud. disc. 66.* cum pluribus seqq. ubi praesertim *disc. 68.* habetur , an hujusmodi prohibitions percutiant dispositions generales , etiam per contractus , patre renunciationis , vel successio- nis , aut donationis hereditatis , & successions , vel alterius iurius universalis , sub quo accessoriò venirent boni juridictionalium , vel alias prohibita : ac etiam agitur *codem tit. de feud. disc. 105.* in *appendice* , & *disc. 117.* in quo examinatur an prohibitio alienationis bonorum juridictionalium , que sequi pertinet subditos , ac forenses , capiat tenutas , *caſaſ* , & *prædiſ* , que per Baronem ; feudum Domicellum , ex privatis titulis acquista sint , & possidentur intra fines eius Oppidi , vel Caſtri iurisdictionis , pro libertate alienandi in subditos , vel ut cadent sub obligationibus , & hypothecis , ut ibi videri potest ; Sicuti etiam , occasione agendi de validitate refutationis tractatur *disc. 116. editio. de feud.* ubi de materia *Baronum* , atque in dictis locis advertitur , quod licet , iuxta infinita n. 4. leges feudales communes in cap. *Imperialem de prohibita feudi alienatione* per *Fridericum* , & alia , ac etiam Constitutione Regnumni utriusque Siciliae , que incipiunt Constitutionem *Divæ memoriae* , aeca , que super eidem scribunt Feudis , non habeant locum in *S. Atu. Ecclesiastico* , tanquam leges , vel auctoritates ; Attamen ex rationis identitate , post inducata dictas prohibitions , attendentes veniunt , atque ab ipsis arguere licet , quamvis agatur de bonis jurisdictionalibus allodibus , cum ita ad hunc effectum alienationis exequatur sint feudis .

Certum autem est , quod iste Constitutiones nullum preſtant obstatum forensibus , quod intestatam successio- nem , fivit juxta ordinem statutorum , & legum localium , dum per Constitutionem *Clementinam* , etiam in Communisstatibus , Universitatibus , Collegiis , Principi- 25

23 Constitutio vero Innocentii X. edita de anno 1650. aliud novi in effectu contineat non videtur, nisi restrictionem ambitus Urbis a decem ad quatuor miliaaria, & remotionem aliquarum cauteriarum, que adhuc folebant, faciendo alienationes cum clausulis preservatis, ac praescribendo modum adhibendum in licentias defenser concedendis, ac revocando fictas, & privilegiatas civitates; sed semper eodem themate retento, quod ageretur de alienationibus directis, vel indirectis per contractus, aliique actibus inter vivos; nulla facta dispositione de testamentis, aliique actibus per ultimam voluntatem; minuscule agendo de successionibus ab intestato, nisi implicite, & relationem ad Constitutiones Sixti V. & Clementis VIII. & alias subsequentes, carumque appellationem, & innovationem; Idemque continetur in ultima Constitutione Alexandri VII. edita de anno 1660. *Constitutione 107.* quod scilicet reassumuntur omnia in praefatis antecedentibus Constitutionibus disposita, quo innovantur, carum observantiam demandingo, idemque praefuppoundingo thema, quod ageretur de aliis inter vivos: de illis vero per ultimam voluntatem nonnisi respectu Communiatum, Universitatum, Collegiorum, Principorum, & aliorum, in quibus non possit, seu verisimiliter non debet verificari verus, & effectivus accessus ad habitandum cum perseverantia.

Informantes autem pro Camera cui adhaerent Astalli, infestantib[us] in eo, quod dicta Constitutione Clementis VIII. qui in §. extendit, & ampliat precedentem Constitutionem Sixti ad quacumque alia genera dispositiōnēs & ultimārū voluntatū, generaliter si intelligenda etiam de iis, qui venire posſunt ad habitandum in Statu Ecclesiastico, aliquoq[ue] ampliatio superfūs fore, dum rēspēctu eorum, qui venire non posſunt, aut venturi non sunt, jam erat prohibita dispositio ex sola Constitutione Sixti. Et ultra alia motiva deducabant, quod ita declaraverunt Successores Pontifices, ut latē videri potest in reſtrictu scripturarum, Per tertio articulo, impreso penes Mans. confut. 358. num. 27. cum seq. Atque ita etiam comprobavit observantia, damp forenses, līcet sīnt talis qualitatē, ut venire posſint ad habitandum, obtinere solent indultū succedendi, quod præsupponit inhabilitatēm, ut considerat Mans. ubi sup. nu. 28. vers. Nec ullum obſtraculum, in fine.

Ad istum autem solum, & præcium effectum intestatae, vel etiam testamteriaæ successioneis hac omnia confiderabant per eosdem Informantes, & à me referuntur in sola forma narrativa, seu discursivea, nihil desuper firmando.

Juxta leges omnium causarum circumstantiarum; sed punctus est, an per dispositionem contentam in §. XVII. ad favorem foren-

forensium, derogatum censeatur hujusmodi statutis, atque in hoc, citra omnem dubitandum rationem negativi respondendum venit, quoniam ex tenore Constitutionis liquet Legislatorum ad item calum non cogitasse, neque hujusmodi statutorum notitiam habuisse, vel se habere professum esse, ut fecit de statutis exclusivis seminarioribus, super quibus adjecte clausulam quorum tenores, ut advertitur supra §. VI ideoque nihil aliud in dicto §. XVII. volitum fuit, nisi tollere generaliter difficultatem excitatam per Doctores, an hujusmodi statuta suffragari solent dubitatis, & cibis non autem forensibus, & si proidere super obtulito generali refundantur a propositionibus firmatis per Doctores, non autem super casibus particularibus, in quibus aliqui populi ita ipisis, eorumque indemnitatibus providevolunt, atque de his sensi, tanquam minister, & operarius Legislatoris, tunc attestari possum.

mento, qualis ex gr. est illa, qua concurrere dicitur in Barone, vel Domicelio, in ea Civitate, vel Oppido, & loco, qui, sive in feudum verum, & proprium, sive in illum feudum impro prium, & corruptum, quod allodiare dici soleat, ut initio praesenti s. dictum est, ab ipso possideatur, cum in eis loco dicatur primus civis, ut advertitur dicitur. Et aciam etiam Episcopus in eius dioecesi, & iure Canonici Cathedralis, vel respectice Collegiate in Civitate, seu loco residentie, ex deducitis discit. 35. de preeminent. & alibi, cum simili bus.

In prima specie veræ, & omnimodæ civilitatis, tam per naturam, quam per originem, & domicilium, nulla cadit cuestio, seu ratio dubitandi, quando adhuc de facto in eodem statu continentur, adeo nulla in intervensionis, & defensionis dubitatio, que tunc intrat, quando ille, qui verus est unius loci civis, ut supra, naturaliter, & de facto

Verum in hoc celsit omnibus, ex eo quod, ut superius adiutavit ex Constitutione Sixti V. ita statuta maiorum accepterunt, illaque observanda sunt ex auctoritate Apostolica magis quam ex illa statuente, atque in ym ejusdem de Sextina Constitutione, ideoq; cū iisius dispositio expresse in presenti §. reservata fuerit, ita videtur esse in claris, & expressis, in quibus non intrant questiones, & argumenta.
Remanet itaque pro complemento materiae contentae in presenti §. infipere de puncto civilitatis, & forensitatis respective, & quemam civilitas sufficiat, ad effectum, ut non obstant praefata Constitutione, quoniam ex cognitione civilitatis recte deveniri potest ad cognitionem alterius termini oppositi forensitatis, ex regula contrariorum, ut ille, qui est civis, non sit forensis, & e converso qui non est civis, sit forensis, juxta questionem obiter, & remissive (ut in plenaria aliquid questionibus factum est) habitam supra in §. XIII. num. 40.

In hoc autem puncto reflecendum est ad diversas species civilitatis, quae plures sunt, quamvis magis communiter Doctores tres tantum confidenter, & confundendo infimam aliquas eorum species. Prima namque species civilitatis est illa magis vera, & naturalis, tam de jure, quam de facto, & per naturam, atque in communione hominum lenta, ac opinione, quam de se feliciter coniungunt origo propria naturalis, quia ibi de facto persona sit nata, & origo patrii, ratione nativitatis, vel ratione domicilii, & ejusdem in eo loco nata personae vera, & continuata habitatio, ut pro majori parte verificatur in Civitatum & iocorum incolis, & habitatoribus. Altera est species civilitatis originaria, per solam naturam, non autem omnino per legem, quia nempe naturaliter, & de facto illa persona in eo loco nata sit, sed ex legis fictione habetur pro cive alterius loci, ob nativitatem accidentalem, sive occasionalem in eo loco sequitam, quia nempe parentes, vel per transitum, vel occasione feudi, aut officii, vel alterius numeris, aut curandi gratia, vel ob aeris salubritatem ibi tunc morarentur, alia vero est ex ratione patria: Tertia est species civilitatis originaria facta, non per veritatem naturalem, sed ex legis dispositione, vel fictione, comitate etiam natura, puta quia persona in alio loco de facto nata sit accidentaliter, vel occasionaliter, iuxta speciem proxime præcedentem, quia diversa sit parentum patria, in qua postmodum corpore, vel per reflectivam animo vivat, camque fuisse reputet patriam. Quarta est species civilitatis actualis, & personalis, sed pariter facta, & ex legis fictione, cum aliquo tamen naturæ magis remoto concurru, ratione animi, & delimitationis, qualis est domiciliaria, quia nempe illa persona, que naturaliter, atque tam de facto, quam de jure fit civis aliquo loci, in quo nata sit, atque haberetur parentum, & proprium incolatum, deinde in alio loco vivat, animo ibi perpetuo permanendi, ideoque verum domiciliu, sive incolatum contrahat, ejusque loci domiciliarius civis efficiatur: Quinta est species civilitatis pariter facta, & legalis cum aliquo primordiali naturæ concurru, & beneficio, qualis est illa, que originis tantum dicitur, quia nempe in uno loco persona sit nata, ibi vivat, atque domiciliu fixum habeat, adeoque illum habeat veram, & propriam ejus patriam, ejus tamen pater, vel iuxta aliam laxiori opinionem, etiam avus paternus effet civis alterius loci, cuius prœindit, ratione paternæ, vel avitæ originis civis originarius dicitur: Sexta est species omnium magis facta, & legalis, utpote solum verbalis, absque aliquo naturæ, vel facti ramento, quia nempe competit ex privilegio, seu verbali aggregatione, ab aliquo tamen qualitate originis, vel domicilli, iuxta hujusmodi civitatis ex privilegio vel aggregatione frequentem praxim: Ex sententia denum est illa civitatis parvissima, quae requiritur ad effectum fastigaciæ præsentibus Constitutionibus. Ad primum enim effectum latius proceditur, dum plurimum sententia est, etiam solam factam, & privilegivalem civitatem, iuxta factam speciem, sufficere, quamvis non definite negantes, alia vero distinguant, & conciliare eurent, ex relativis locis citatis, & præferunt d. d. 37 de præmin. n. 2. E converso autem ad effectum præsentium Constitutionum dicta civilitas facta, & privilegivata non sufficit, ob expressam, & claram determinationem earumdem Constitutionum, & præterim novissimum Innocentii X. & Alexandri VII. Quare ubi agitur de isto posteriori cau, vel effectu, quoties vera, & effectiva civilitas non sit omnino certa, clara, & incontrovertibilis, sed quale dubium super illa cadere poscit, vel in eius initio, & acquisitione, vel in ejusdem jam competenti, & acquisitive defertione, seu amissione, & tunc non de facili datur casus, ut sub dilocationum juris, semper incerta, & varia trutina iste punctus cadat, quoniam malum, ac imprudens consilium reputatur in materia ad rigorose prohibita, & graviter poenali se expondere illi periculo, quod semper inest in articulis, & dilocationibus iuris, potissimum vero, ubi contentio est cum Fisco, quem notorium est ubique durum esse adverarium, ut pluries sub diversis materiis adverteritur, & præterim sub tit. de feud. d. 35. & 6. occasione questionum, quas inter fiscum, & privatos producent solent feudorum devolutions; Et per conquebus ubi quilibet subdantibus umbra cadat, tunc abundari solet in castellis, obtinendo licentiam in cujus concessionem, quoties nimia potentia acquireatur, vel retinetur volentis, aut alia facti circumstantie rationabiliter contrarium non suadeant, benignè procedi solet, ut confulni in casu, de quo cod. d. 35. de præmin. sun. fin. & in aliis, ac etiam practicatum fuit in casu, ut quo agitur in fapuis relato d. 16.1. de regal. quoniam licet Constitutiones non prohibent acquisitionem per ultimam voluntatem cum obligacione tamen venient ad habitandum cum vera, & effectiva perseverantia, quoties non agatur de illis personis potentibus, & suspectis, quae revera dictum requisitum habitacionis adimplere non possunt; nihilominus adhuc obreuta fuit licentia, quam tamen, utpote necessaria, sed non obtentam ad maiorem cautelam, non producere illos effectus præjudiciale, quas producere, ubi præcisæ necessaria esset, adverterit cod. d. 16.1. n. 57. & seq. Exindeque refutat, quod ex hujusmodi observantia interri non potest ad dictarum Constitutionum interpretationem, & ad agnitionem comprehensionis iustius causa eis, dum notorium est; istam esse superabundantem cautelam, cod. d. 35.12. num. 61. advertitur.

Atque hinc ad evidentiam convincitur consuetus superficialium Pragmaticorum error procedendi in materia ista.

- rum Constitutionum cum generalitatibus, & cum illis auctoribus exteris, vel etiam nostris, que loquuntur de ista civitatis materia ad alios effectus, ac etiam ad ipsum caputatis asequendi, & retinendi bona, ut satisficeret statutus, & legibus municipalibus, exigentibus simpliciter civitatem, non autem requirentibus civitatem veram, & effectivam, ac expresse reprobarantibus privilegiantivam, vel alias factam, & legalem.
- Ex ista vero distinctione, vel theorica resultat regulatio aliarum specierum civitatis, de quibus supra, ut scilicet non cortex, & formula verborum attendi debet, minime procedendum sit cum propositionibus generalibus, sed attendi debet substantia veritatis defederata per dictas Constitutiones, principaliter inspicendo, an adimplatur finis, vel effectus per eas volitus, atque exoptatus ad occurrentium fraudibus, & coloratis praetextibus.
- Ad illam quoque præteritum reflecendo distinctionem inter casum, in quo agatur de civitate acquirenda, ita que de novo imprimenta qualitate, & calum, in quo, potita vera, naturali, & effectiva civitate agatur de ejus amitione, ut advertitur eadem dīc. 37. de præmin. & dīc. 19. & 20. de success. & dīc. 14. de matrim. & alibi, usque priori casu rigorosius, & difficulter procedatur, quam in posteriori; Siquidem aliud est arcere ab acquisitione, & commode, aliud vero privare iuribus, & bonis quæstus, & qua jure effecta propria fint, juxta distinctionem, de qua lata dīc. 73. de telam. & dīc. 14. de matrim. ac etiam dīc. 70. & 71. de benef. & alibi plures, dum posteriori casu dicitur pena formalis, a qua excludere debet quilibet causa probabilitate opinata, imo, (ut nostri dicere solent) etiam tanta, & bestialis.
- Prout etiam ex eadem ratione, vel proportione, notabilis differentia constituta est inter casum novarum acquisitionum, & casum retentionis honorum, jam legitime, & in statu vere civitatis acquisitionum, ubi præteritum agatur de illis, qui non ex voluntari electe one mutant domicilium, illudque ait transuerter, adiecte cadere possit dubium desertorum patres, sed alia loca accedunt, ibi occasionaliter morantes, ratione feudi vel officii, adhuc tamen patria originaria domum apertam retainentes, ut frequenter contingit in Magnatibus, & Baronibus Urbis, juxta casum, de quibus dīc. 68. de jurid. & alibi, quod scilicet Barones, & Magnates iustus Principes ut possidentes etiam feuda, & baronias in aliis Principatibus, ibi quandoque residant, & moram trahant, adhuc tamen dominum apertam cum eorum sufficiencia continuantes in Urbe, vel in eorum locis jurisdictionibus, quoniam non per hoc discedere, atque civitatem amittere dicuntur, dum illa mors in alio loco dicitur occasionalis, vel accidentalis, qua non causat desertionem patria originaria, vel domiciliarie, ut advertitur in cit. dīc. 37. de præmin. ubi de difcessu occasione exercendi munus Senatoris in patria originaria, ac etiam habetur dīc. 104. de Regal. ubi dantur exempla, & alibi.
- Hinc non videtur opus extendere singulariter alias sex civitatis species superius distinctas, dum ex prædicta theorica deveniri potest ad notitiam, & regulationem effectuum, & operationum earundem civitatum, pro implementatione Constitutionum, de quibus agitur. Adhuc tamen ad superabundantium, de singulis agendo summatis.
- Quatenus pertinet ad secundam speciem illius civitatis originaria, qua per naturam de facto acquiratur per accidentalem, vel occasione nativitatem in loco, absque eis quod parentes ibi civicum domicilium habeant, minime que persona ibi nata illud contrahat, vel continet, ut ex gr. contingit in casibus exemplificatis dīc. 104. de Regal. & tunc ista species civitatis prodebet pro illo prærogativi, & prærogati, quæ competentia natus in loco, puta pro aggregatione, vel admisione ad aliquod Collegii professorum, juxta casum, de quo agendo de Collegio Doctorum in Civitate Neapolis, habetur apud Capyc. Latr. cons. 8.7. abeunt de questione, quando locus conceptionis diversus est ab illo nativitatibus; & de Collegio Medicorum Bononiæ apud Merlin. dīc. 88.5. sive de aggregatione ad aliquod Capitulum, vel confortum in Ecclesia, juxta casum, de quo in Rheygen. confortu sub titul. de Canon. & Capit. dīc. 21. in quo loco Rotæ variavit; aut pro capacitate ilorum beneficiorum, quæ loci nativis, seu naturalibus debita sunt, juxta casum, de quo in Sipontina Archipresbyteratu sub tit. de benef. dīc. 12. Aut ad effectum, ut Ordinarius loci nativitatis sit Ordinarius pro collatione ordinum, juxta collecta per Barbola de Episcop. alleg. 4. n.2. & 3. & in anno. ad Concil. Trident. dīc. 14. & magis ex professo inter

Super

- Super quarta specie civitatis domiciliarie quæstiones facti potius, quam juris esse videntur, quoniam posito domicilio, vere contracto, non dubitatur contrahi veram, & plenam civitatem quæ originarie assimilatur, ad omnes effectus, juxta auctoritates relatas in locis proximi civitatis, & præteritum dīc. 37. de præmin. n.3. quoties ex dispositione legis, vel hominis necessaria non sit qualitas originaria, juxta conf. 3. Marant. cum allis dīc. 62. de benef. & dīc. 21. de Canon. & Capit. & alibi; sed cadere sollet difficultas, quando istud domicilium dicatur perfectum, & legitimè contractum, adeo ut præstat effectus producatur. Atque in hoc se involvore videntur Doctores, cum solita opinione varietate, ex relatibus per Barbola de Episcop. alleg. 4. Giurba obser. 75. & 76. & alios, de quibus in locis citatis; Alii namque volunt requiri decennalem habitationem, adeo minor non sufficiat, & major necessaria non sit, quafi quod si operatio illius spati tanta quam species forme; Alii vero, ut requiratur ducere in loco uxorem, & acquirere bona stabilita; Et alii ut requiratur diurna supportatio onerum, cum alii similibus formalitatibus. Verior tamen sententia videtur illa, ut ista quæstio facti potius, quam juris, decidenda ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, ex quibus bene inferatur ad animum, à quo totum penderit; Stant enim simul, quod quis cum modico spatio temporis, verum, & perfecte contrahat domicilium, & è converso, ut per longissimum, diuturnum, & continuatum de patre in filium, ac etiam de avo in nepotem non contrahat, quia incolatus fuerit caufatus, vel occasionalis, ut supra, ideoque non est materia capax regule certe; & generalis, cuiuscumque casui applicabilis, atque in hoc puncto præteritum dignositi plures infinitus superficialis Pragmaticorum error procedendo cum generalitatibus; Inter facti autem circumstantias, illa præferit videtur nimium attendenda, conuentu loci, & communis sensus, vel opinio nis, cum qua ibi vivatur. Non tamen, ut alii jam obser vatim est, ad effectum istarum Constitutionum de faciliter datu casu iustis questionis, quoniam ubi aliquod dubium cadas, abundari solet in cautelis, obtinendo licentiam, ad evitandum periculum peccatorum, vel molestarum, quae per fiscales inferri solent.
- Quinta species est cuiusdam potius intellectualis, & metaphysice civitatis originariae medietate, seu remota, ex eo solidum deducta, quod pater, vel avis est illius loci ci vis, abfque aliquo facto proprio ipsius persona, ex quo eius animus inferi posse, & disputantibus quoque DD. an sufficiat solum origo patris, vel potius attendatur etiam illa avi, ex relatis præteritum dīc. 14. de matrim. quidquid autem fit de ista civitate ad alios effectus, certum est, quod non sufficit ad illum, & quo agitur istarum Constitutionum, dum, ut plures dictum est, in illis potius, a principaliter attendenda, substantia veritatis de facto, quam subtilitas, vel fictio juris, spectato scilicet fine, vel effectu per eas considerato, & volito, vel spectata ratio ne, ut carum dispositio innixa est.
- De sexta specie civitatis etiam facta, & legalis, abfque ullo primordio, vel fomento nature, putat competenter ex solo prærogative, vel aggregatione, jam dictum est iupra ad alios effectus esse sub questione, an ista dicatur vera civitas, alii affirmantur, alii negantur, & alii distinguuntur, an suppontent onera, necne, ex relatibus dīc. 37. de præmin. n.2. atque in hoc pariter nimium deferendum est locum conuentu, & stylis. Verum extra controversiam est, ut illa ad effectum, de quo agitur, non sufficiat, ob expressam, & claram earundem Constitutionum dispositionem; Cadente in hac specie civitatis questione, cum confusa opinione scilicet, an eius concessio dicenda sit de regalibus, ut propterea non nisi per Principem supremum fieri valeat, sive per Civitatem non recognoscendam superiore, ac habentem iuris imperii, & supremi Principatus, vel potius fieri valeat per Communiatum Civitatem subditarum, earumque Baronies, vel Domicellos, pariter subditos, & subordinatos, qui iura Imperii, & Supremi Principatus non habent, adeo non habeant illam potestatem, quam habet Princeps Supremus dispensandi legibus, atque facto tribuendi viam fieri. Illaque videtur probabilitas, magisque recepta distinctio, ut in iis, quæ ipsi Communiatum, vel Baroni præjudicant, ejusque jus, vel interesse concernunt, adeo non præjudicetur tertio, ejusque aliquo effectu tollatur, id fieri valeat, ita quoque docente usu communis, quod communiatas concedunt passim hæc privilegia civitatis ad honores, & aliquas prærogativas, non autem ut jus tertii tollatur; Ideoque in facti contingenti, cum in aliquibus Collegiis, ex fundatorum dispositione recipiendi essent cives aliquorum locorum, exteri autem petenter dispensationem pro admissione ad Collegium, tanquam cives creati per Communiatum loci, cuius civibus admissione debita est, adhibeantur diligenter, an in eodem loco addecent cives veri, & naturales ad id habiles, & idonei, ut istis existentibus nullo modo admittantur cives ex privilegio, fecus autem eis non extantibus, cum tunc nemini fiat præjudicium; Ubi vero desideretur plena civitas ad omnes effectus, etiam præjudiciale tertio, tunc id dicitur de regalibus, talique concepcionis fieri non potest nisi per Principem supremum habentem iura Imperii, & Regalium, dum ita est tribuere fictioni vim varietas, quod nonnulli Principi competit, ut de his agitur in alias allegato Opusculo Italici idiomatis de Principe prædicto cap. 27.
- Illa quoque isto casu cadente questione, an hoc dispensatio, vel concessio facta per Principem secularium operetur ejus coniunctos effectus, in præjudicium Ecclesiastico rum, & clericorum, aliorumque personarum Ecclesiasticarum, à juri dicitur, & potestate Principis concedentis exemplarum; sed quoniam hæc esset nimia digressio, idcirco sufficit le referre ad ea, quæ generaliter habentur in Theatro dīc. 4.6. de jurid. in fine & dīc. 13. n.2. & seq. & num. 31. de præmin. super puncto, ut dispensationes & habitationes concessi per Principem, vel Magistratum secularium suffragentur, suoque operentur effectus in præjudicium exemptorum, vel super altero punto; An concessio per Principem suffragentur extra ejus dictio nem in alienis territoriis, de quo in Matuten. in tit. de Regal. dīc. 19.3.
- Demum quoad septimum speciem civitatis etiam facta, & legalis, non tamen mere privilegiantivæ, & pendentis à sola verbali concessione Principis, vel Communiatatis, sed cum fundamento facti, ratione qualitatis, vel dignitatis, que in eo resedit, juxta exempla superius infinita Feudatarum, seu Baronis, qui est primus civis in feudo, seu loco Baronie, ac etiam fuit Senatoris Principatus facultatis, necnon Episcopus in universa Diocesis, & Canonicis Cathedralis, vel respective Collegiatarum, cum illa differentia inter istos, quod Canonici Cathedralis juridice ad instar Episcopi sunt cives, non folum Civitatis, in qua est Ecclesia Cathedralis, sed etiam Oppidorum, Castrorum, & Locorum Diocesis, eo quia in spiritualibus, ut plures advertitur sub tit. de juridictione, tota Diocesis efformata, & constituit unum corpus, unum territorium, idque territoriorum divisiones in temporalibus non attenduntur, quoniam à finibus spiritualibus non inferunt ad temporales, necē converso; Canonici vero Ecclesiasticarum Collegiatarum, ac etiam Parochi dicuntur cives illius loci tantum, in quo necessariam habent residenciam, & cuius loci Ecclesia interuenient; Verum quidquid est de ista specie civitatis ad alios effectus, pro quibus observantur, & stylis locorum principaliter deferendum videtur, ad effectum tamen, de quo agitur, prædictarum Apostolicum Constitutionum, non videtur quod illa legalis, & privilegiantivæ civitas sufficiat in acquisitionibus, vel retentionibus privatis, & personalibus faciendis per Episcopum, vel Canonicum, vel similem, nisi vero habent, volumque in feudataris, & Baronibus, ac etiam in Senatoribus probabilitas dici posse videtur, ut ita per habitationem ad obtinendum feudum, seu Baroniam in eo Principatu, aut ad obtinendam, & retinendam Senatoriam dignitatim dicuntur implicitè per Principem declarati primarii cives, non quidem unius, vel alterius loci particularis, sed totius Principatus: atque sicut habilitati fuit ad obtinendum unum, vel plures feuda in eo Principatu, ita habilitati videantur ad alia bona in eodem Principatu obtinenda, & retinenda; adhuc tamen observantur multum in hoc quoque deferendum venit.
- a infinita dīc. 39. de alienat. dīc. 71. n.5. de servitut. dīc. 77. de Regal. & alibi.
- TEXTUS CONSTITUTIONIS.
- Sicque per quoescunt; Judices ordinarios, & Commissarii, quamvis autoritate fugentes, eriam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales, etiam de latere Legatos, seu Vicelegatos, aut Camerae apostolicae Præsidentes, & Cle-

Clericos, & quoscumque alios sublata eis, & in eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & autoritate, ubique locorum judicari, & definiri, ac sententiari debere, necnon quidquid fecus super his a quoquam. quavis autoritate, scienter, vel ignoreranter contingit attentari, irritum, & inane decernimus.

ARGUMENTUM.

De operationibus, & effectibus clausulae *sublata*, & *decreti irritantis*, que in hoc §. continetur, an procedant in legibus, & constitutionibus universalibus, & de materia aperitionis oris adversus hujusmodi clausulas.

SUMMARIUM.

- 1 Quare istae clausulae videantur superficiae.
- 2 De operatione clausulae sublata.
- 3 De aperitione oris adversus eam.
- 4 De operatione decreti irritantis.
- 5 Quare clausula sublata non sit necessaria in legibus universalibus.
- 6 Legum auditoria est necessaria, illa vero Doctorum est probabilitas.
- 7 Prohibita appellatione non est prohibitum dicere de nullitate.
- 8 Injustitia notoria causat nullitatem.
- 9 Sententia contra expesum casum legis dicitur nulla.
- 10 Quare dictae clausulae non sunt superficiae, sed operativa, etiam in legibus.
- 11 Quod legum varia interpretatio magnas induxit confusiones in legali facultate.
- 12 Quod adversus leges, & constitutiones universalibus non solent opponi de clausulis praejudicitalibus.
- 13 Quando lex universalis continet praejudicium particolare, cuius ratione obiecti solet de dictis clausulis.
- 14 An translationis pensionis censenda sit odioosa, & praejudicitalis.
- 15 In futuri incertis actus regulari debet a frequentiori contingenti.
- 16 Quod dictae clausulae impudent, ne possit dari de non usu, vel ufu contrario.
- 17 An, & quomodo in legibus Papalibus dari possit de non usu, vel ufu contrario.
- 18 Damnum allegatum non usus, vel contrarium usus legum per viam precriptionis, sed debet allegari tanquam praecepta revocatio.
- 19 Quod dictae clausulae non impudent dari de non comprehensione, vel defectu intentionis.
- 20 Adhuc tamen Judices oblinere solent ab reverentiam, ut habeantur recursus ad Papam.
- 21 Quod super concessionem aperitionis oris non possit dari certa, & universalis regula.
- 22 De duplice specie aperitionis oris, diversaque operatione.

§. XXI.

I Dem, quod dictum est in VI. circa clausulas motu proprio, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, adaptari videtur clausulis contentis in praefenti §. quae licet latius extensae, juxta communem Forensium loquendi uitam, brevius explicari solent sub nomine clausula *sublata*, & *decreti irritantis*, ut scilicet superficiae, atque ad satisfaciendum slylo potius adjecta censeantur, quam quod necessariae sint, five quod aliquam faciant peculiarem operationem, quae alias non sequerentur, si illae non adscirent, ut sequitur in gratiis, & provisionibus particularibus, & quae privatorum beneficium, ac respectivae praejudicium concernunt. Magna siquidem est istarum clausularum virtus, & operatio; quatenus enim pertinet ad clausulam *sublata*, illa admittit jurisdictionem Judicibus, ne possint in contrarium judicare, vel interpretari, ac etiam impedit partes intercessores, ne possint se opponere, & quidquam in contrarium deducere, id est que circumstieri solet propositio, quod ligat manus, & claudit os Judici, & parti. a Exinde que prodit terminus aperitionis oris, quae adversus provisiones, & gratias ista clausula munitas peti, & obtineri solet a Papa frequentius in *Signatura Gratiae*, juxta ea, quae,

De Statutariis Successionibus. §. XXI.

61

circa operationem aperitionis oris, ejusque diversis species, & formulae, in suis sedibus habentur. b Et quod *decretum irritans*, illud operatur quamplures effectus, illum praesertim nullitatis gestorum in contrarium, 3 quae ex sola clausula *sublata* quoque refutat, ob defectum iurisdictionis, magis verò operatur alium effectum infelicitatis cuiuscumque possessionis, vel observantiae in contrarium, unde refutat, quod allegari non potest praescriptio, vel conseruato in contrarium, quoniam una, vel altera dari non potest sine posse, quia ita deesse dicitur, ut potest infesta, & habenda, ac si non adscire. c

Ambae istae clausulae nimis operativae sunt in gratiis, 5 & provisionibus particularibus, quae habent oppositores, vel impugnatores ratione eorum interesse, & prejudicii, non autem in legibus universalibus, quoniam istae non indigent clausula *sublata*, per quam admiratur potestas Judicialibus, & Magistratibus alteri judicandi, dum eo ipso, quod est lex valida, perfecta, & obligatoria *Judicium*, & paratum, eo ipso, absque ista clausula, praesertim operatur effectum, cum legis auditoria dicatur necessaria, contra cuius dispositionem *Judices*, & *Tribunalia* judicare non possunt. In hoc etenim differunt leges, & doctrina, quod illae faciunt auditoriam probabilem, illae autem faciunt necessariam, adeo ut iudicium contra eam dispositionem prolatum, irriuat, & invalidum confundat sit. Unde propter ea docet *praxis Regni Neapolitanii*, quod cum a sententiis illius faci *Regii Consilii*, quod *Capuane*, vel *Sanctae Clarae* dicitur, tanquam à sententiis *Praefecti Praetorii* non detur appellatio, sed *follium supplicium*, juxta terminos textus in *Authentico. Contra que suplicatio*, ut de isto *Tribunali*, ejusque origine, & statu fit mentio, occasione agendi in *Auditorio Rotae in relatione Curie disc. 32.* & aliis; adhuc tamen remanet facultas dicendi de nullitate, & merito, quoniam sententia nulla non est sententia, ejusque nomine, effectiva, & effectibus indigna est, sed quoniam receptum est, quod nullitas non provenit solum ex defectu ordinis judicialium, in substantialibus male servati, sed etiam ex capite notorie in justitia, quae nullitatem aequipollit, ut in *Curie* habemus quotidianum, non solum adversus tres conformes, vel rem judicatam, ad effectum impediendi executionem, sed etiam ad effectum retractandi eamdem executionem cum remedio reintegratorio, quinimum etiam cum illo retinenda, quod vulgo manuteneatur dicitur, ex iis, quae habentur *disc. 44. de judic. & aliis*; atque propter ea sub hoc praetextu injustitia notoria, ex qua nullitas refutaret, deduci solebant omnia recipientia merita causa, codem modo, quo in gradu appellationis, idcirco ad recensatas calumnias prodierunt alique *Pragmaticae registrate sub tit. de off. Sac. Regii Consilii*, determinantes quando adest dicatur talis nullitas, atque illae refringunt ad duos causas: unum nempe quando sententia effet contra instrumentum publicum in actis exhibitorum, & alterum ad rem nostram; quando effet contra expesum casum legis; id est quae dicta clausula superflua videtur. Atque hinc refutat, quod superficia quoque videatur altera clausula *decreti irritantis*, dum sine illa hic effectus refutat, eo ipso, quod iudicium propter contraria legis dispositionem.

Adhuc tamen dicti possunt istae clausulae operativa, unde propter exclusum remaneat vitium superfluitatis, quoniam illis censantibus, & attenta solum dispositione juris, prohibita non est legum aliqualiter ambiguous interpretatione, cuius ratione, vel praetextu praxis docet, quod ipsorum legum peritus & unus ab ipso recederint, neque amplius in foro audiatur, dum super illarum, quantumvis expressum, sensu, vel interpretatione adeo magna inolevit opinionum diversitas, que confusionem non modicam in legali facultate induxit, ut advertitur *disc. 35. de judic. & aliis*, ita enim per interpretandi quoque ademptam facultatem, huic malo occursum effe deberet, quodque saltē in hoc dictae clausulae proficere, & operativa remaneant. Verum istud remedium in Constitutionibus, & legibus universalibus nil proficer praxis docet, quoniam in gratiis quidem, & provisionibus particularibus, que certos habeant interessatos, & oppositores, de istis clausulis, que praedictas appellantur, obiecti solet, ut claudant os, & ligent manus tam *Judici*, quam *partem*, etiam circa interpretationem, quando etiam interpretandi facultas adempta sit; unde propter ea, ut est inservit, habebit solent rescursum pro aperitione oris, super cuius concessione, vel denegatione habentur disputations. d Non autem

autem quando agitur de hujusmodi legibus, & constitutionibus universalibus, dum in diuina mea vita forensi in Curia nunquam id practicavi, seu practicatum audivi, exceptis illis casibus, in quibus prodierit quidem Apostolica Constitutio per viam legis universalis, & perpetua, sed illi causam dederit aliqua controversia particularis, ut non semel id contingeret solet; atque ista disputatio super aperitione oris adversus hujusmodi clausulas praedictas contentas in Apostolica Constitutio, condita per viam legis universalis, habita praesertim fuit in Ferrarien penfornis adversus Constitutionem 12. Urbani Octavi, quod inducunt transferendi non suffragarentur in illis penfornis, qua impositae essent super Ecclesias possessis per Cardinales, ab ille speciali mentione, quoniam Cardinales Montalensis Junior, & Ursinus, dum essent in minoribus translatarii Principis Peretti quandam obriventis penfornem super Ecclesia Ferraria, possessa per Cardinalem Macchiavellum, defuncto Pontifice, juxta Curie uitam, circa initia novi Pontificatus Innocentii Decimi Successoris, adiunctorum Sigmatum gratia, & obtinuerunt commissione causa in Rota, cum aperitione oris, quinimum cum clausula ac si dicta Constitutio non emanasset pro dicto jam antecedente causa, illa salva in aliis casibus in futurum; unde propter ea ista Constitutione in aliis firma remanet, & illi in praxi recepta, ut de illa plures habentur in sua fide sub tit. de pessione praef. disc. 5. 4. & 6. ubi fit mentio de decisionibus Rota, postmodum proditoris in dicta causa Ferrarien penfornis coram Danozetto, & aliis, in qua disputationes fuerunt potius in factu, quam in iure, super justificatione scientier fructuum, & valoris Ecclesiae, ad quem effectu adeo disputatio fuit de obligatione exhibendi libros mensa Episcopalis, eorumque fide; Atque per istam constitutionem Pragmatici dicere solent decimam esse questionem, quae prius ab eis credebatur ambigua, & disputabilia, quam vis revera disputatione adhuc indigna est, an facultates transferendi, ipseque translationes respective censenda veniant odiosa, & praedictas, necne, quasi quod odiū, & praejudicium cessaret ob frigidum adagium, per eorum ora volitare solitum, quod prius quandoque mori solent agni, quam oves, non reflectendo, quod leges adaptari solent ad ea, quae frequentius accidunt, quodque omnes humani actus, vel determinationes super futuris, & contingibilis rebus normam recipere debent a verisimilitudine deducta a frequentiori praxi, & contingenti, five a naturali, & solito rerum cursu, non autem ab infolitis, & accidentalibus, raroque contingibilis casibus, ut ex gr. habemus in materia regulationis vita hominis & etiam in materia uriarum superius regulationes pretii conventi inter partes frumenti, aliarumque frugum future recollectionis. f

16 Operativa quoque istae clausulae, praesertim illa *decreti irritantis* in legibus, & constitutionibus universalibus, reputari solent in eo effectu, qui superius jam infinitus est, ut adversus eas allegari non possit confutetur vel praescriptio deducta a non usu, vel a contrario usu, ut adversus leges allegari regulariter potest. g *Quoniam*, ut jam infinitum est, cum essentiale, ac principale praescriptio, vel confundendum requisitum sit longe a pacifica posse, vel quasi, ex deductis *disc. 21. de judic. & aliis*, ut de materia praescriptionis, & confundendis, vel obseruantie, cum distinctione inter interpretativam, & praescriptivam, ita cessare dicitur istud requisitum, dum per hujusmodi clausulas infesta remanet omnis possitio habenda, ac si nulla tenus adsciret; id estque nostri dicere solent, quod istae clausulae non incidunt, & annulunt ipsam confundendum, sed impedient ejus nativitatem, ac progressum, & perfectionem, ne unquam deducatur ad eis ob infestationem possit, fine qua illa nec incipere, neque perfici potest, ut cod. *disc. 21. de judic.*

17 Et quamvis aliqui observent, quod haec operatio procedat in legibus Principum secularium, que subiacent refectioni, & inefficacia ob non usum vel contrarium usum, non autem in legibus, & constitutionibus Pontificis, quae talem non patiuntur subjectionem, ex illa plures infinitas differentias ratione inter leges Summi Pontificis, & illas aliorum Principum, quod isti habere dicuntur potestatam a populo, penes quem illi remanent habitualis, & de quae populi habituali potestate supra Principem agitur in pluribus enunciatis Italicis idiomaticis Opusculo de Principiis practico cap. 48. id est ubi populus per non usum, vel contrarium usum legem non servat, signum est quod illam recipere noluit, five receptam abolire; secus autem in *Patra*, quoniam iste non recognoscit ejus autoritatem a po-

pulo, sed immediata à Deo; Nihilominus id procedat in legibus Papalibus concernentibus usum clavium, & Pontificis spirituale potestatum in tota Ecclesia; non autem in legibus ab eodem conditis tanquam Princeps temporali, pro regimine Status Ecclesiastici, & illorum popularum, qui etiam in temporalibus sibi commissi sunt, ut advertitur plures supradicti, praeferti in §. I. id estque in temporalium legum specie, de qua est praesens Constitutione, hujusmodi claustrorum operatio proucta, & opportuna remaneat, unde excluditur vitium superfluitatis.

Verum quid est quod tunc hujusmodi difficultates, &

questiones intrant, quando illud imprudens, per superficiales adhiberi solitum, adhibeat consilium plures damnatum. b Allegandi illicet praescriptionem, vel confundendum praescriptivam; secus autem ubi cum eo prudenti, ac meliori procedatur consilio, iisdem mox citatis locis infinito, allegandi presumptam revocationem, fatem tam citam, & implicitam, deducit ab ejusdem Legislatori, eorumque successorum contentum, resultante à patientia, quod lex non efficit in iure, five contrarium usum habet, dum tunc cestatio legis non provenit à facto negativo, vel positivo contrario subditorum, sed à facto ipsius superioris, & Legislatori, qui sicuti exprefit potuit legem revocare, vel moderari, ita potuit tacere, & implicite cum tali patientia, conjuncte cum scientia, qua ex temporis diuinitate presumitur, ob scientiam eius *Officialium*, & *Ministrorum*; Adhuc tamen quando id ambiguum est, nimirum prodest hujusmodi clausulas adesse, cum per eas tollatur omne dubium.

Cum itaque istae clausulae non veniant censenda omnino superflua, sed in aliquibus operativa fuit, etiam in le-

gitibus, & constitutionibus universalibus, quoque propter ea illarum obstantia disputari solet, idcirco à nostro proposito extranea non remanent ea, qua superius infinita sunt circa eum obstantia. Et licet haec obstar-

19 tia, de stricta iuris censura evitabilis videatur, quando prætentitur non comprehensio, quoniam non dicitur non obediens, vel impugnare qui non comprehendens alle-

ga, ac etiam quod non exinde prohibitum sit opponere de defectu intentionis, ratione obrepitionis, vel subreptionis, & simili; Attamen ex commendabili quidem, & rationabilis Curia styllo, dum Pontifex est prius, atque facilis ab eo eum recurfus, idcirco Judices ob reverentiam abstinentia solent, remittendo partes ad Sanctissimum pro aperitione oris, unde propter ea super istius concessio-

nem, vel denegatione disputari solet in *Signatura Gratiae*, atque super hujusmodi questionibus certa, & generalis regulatio statui possit, cuicunque casu applicabilis, dum resolutio pendet a singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, ex quibus inspicendum est, an adit talis lassio, & parum rationabile praedictum, ut propter ea petitatis concessio-

20 nes deducatur a frequentiori praxi, & contingenti, five a naturali, & solito rerum cursu, non autem ab infolitis, & accidentalibus, raroque contingibilis casibus, ut ex gr. habemus in materia regulationis vita hominis & etiam in materia uriarum superius regulationes pretii conventi inter partes frumenti, aliarumque frugum future recollectionis. f

21 Operativa quoque istae clausulae, praesertim illa *decreti irritantis* in legibus, & constitutionibus universalibus, reputari solent in eo effectu, qui superius jam infinitus est, ut adversus eas allegari non possit confutetur vel praescriptio deducta a non usu, vel a contrario usu, ut adversus leges allegari regulariter potest. g *Quoniam*, ut jam infinitum est, cum essentiale, ac principale praescriptio, vel confundendum requisitum sit longe a pacifica posse, vel quasi, ex deductis *disc. 21. de judic. & aliis*, ut de materia praescriptionis, & confundendis, vel obseruantie, cum distinctione inter interpretativam, & praescriptivam, ita cessare dicitur istud requisitum, dum per hujusmodi clausulas infesta remanet omnis possitio habenda, ac si nulla tenus adsciret; id estque nostri dicere solent, quod istae clausulae non incidunt, & annulunt ipsam confundendum, sed impedient ejus nativitatem, ac progressum, & perfectionem, ne unquam deducatur ad eis ob infestationem possit, fine qua illa nec incipere, neque perfici potest, ut cod. *disc. 21. de judic.*

22 Duplicis autem speciei sunt hujusmodi concessiones aperitionis oris, juxta infinita, d. *disc. 20. de judic. & aliis*, & *disc. 30. in relation. Curie & aliis*, una scilicet, qua non percitat substantiam gratiae, neque illius revocationem, aut moderationem concernit, sed illa firma remanente, quatenus valida, & legitima sit, habilitat solidum oppositor ad deducendum illius intrinsecos, & naturales defectus, qui jactantur, subreptionis, vel obrepitionis, aut defectus intentionis, removendo solidum obstatulum, quod dicta clausulae praestant, atque in ista specie facilis solet esse concessio, ut potest rationabilis, & modici praedicti, quoties in promptu non confitit petitione illae iniustam, & ad excitandam, vel promovendam item calumniam; Quando vero aliquod dubium desuper oritur, adeo non de facili in eo modico tempore intervallo qui descripsit est in d. *disc. 30. in relation. Curie* maturi sumi valeat resolutio, an gratia fit concedenda, vel deneganda, tunc scribi solet illi Tribunal, cui causa alias committenda est, cum clausula arbitrio, unde propter ea in illo Tribunal, cui reascriptum est, super dubio, an intet arbitrium, de caulis concessionis, vel denegationis maturius disputatur, juxta decisiones infinitas d. *disc. 30. in relation. Curie* & *disc. 20. de judic. & aliis*.

23 Altera vero species est major, quia tangit substantiam gratiae, illamque enervat, ac de medio tollit, atque tunc non retribuit simpliciter aperitionis oris, cum istud re-

cri-